

Katkeralinnunruoho

Rosettjungfrulin
Polygala amarella

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Katkeralinnunruoho on monivuotinen, 5–15 cm korkea, monivartinen/tyveltä haarautuva ruoho, jolla on kukinta-aikaan lehtiruusuke. Kukinto on lyhyt, tiheä latvaterttu, jossa on 10–25 syvänsinistä kukkaa. Joskus harvoin voi nähdä katkeralinnunruohon ruusunpunaisia tai valkoisia muotoja. Katkeralinnunruohon voi sekoittaa isolinnunruohon (*P. vulgaris*), joka on kuitenkin kookkaampi, eikä sen tyvellä ole lehtiruusuketta. Katkeralinnunruoho kukkii kesä-heinäkuussa, Etelä-Suomessa kukinta alkaa jo toukokuun puolivälissä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Katkeralinnunruoho kasvaa tuoreilla ranta- ja lehtoniityillä, lettosoilla ja pientareilla. Se suosii kalkkipitoista kasvualustaa. Katkeralinnunruohon levinneisyys ulottuu Ahvenanmaalta Etelä- ja Itä-Suomen kautta Kuusamoon.

Nykytila ja uhkatekijät

Katkeralinnunruoho on voimakkaasti taantunut koko Suomessa. Tuoreet, matalakasvuiset kalkkipitoiset niityt ovat aina olleet harvinaisia, mutta luonnonlaitumien käytön loppuminen ja hoitamatta jätetyt niityt ovat kiihdyttäneet katkeralinnunruohon häviämistä kasvupaikoiltaan. Rehevöitymisen ja metsittymisen lisäksi joitakin tienvarsiesiintymiä uhkaavat tienparannustyöt ja haitallinen vieraslaji komealupiini.

Hoitosuositukset

Katkeralinnunruohon kasvupaikkoja voidaan parhaiten hoitaa niittämällä ja/tai laiduntamalla. Umpeutuvilla kasvupaikoilla pensaikkoa voidaan raivata ja varjostavaa puustoa harventaa tai poistaa. Hakkuutähteet tulisi kuljettaa pois alueelta eikä puutavaraa saisi varastoida kasvupaikalla. Sammalkerrosta laikuttamalla ja maapintaa rikkomalla edesautetaan katkeralinnunruohon siementen itämistä. Tienvarsiesiintymien säilyminen tulisi varmistaa siten, etteivät tienparannustyöt hävitä niitä. Komealupiini kannattaa aina torjua kasvupaikoilta ja niiden läheisyydestä.

Lähteet

Lindgen, L. 2012. Katkeralinnunruoho – *Polygala amarella*. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 260–261. Tammi, Helsinki.

Luontoportti, katkeralinnunruoho. <https://luontoportti.com/t/1101/katkeralinnunruoho>. Viitattu 22.11.2021.

Suomen Lajitietokeskus, katkeralinnunruoho. <https://laji.fi/taxon/MX.39163>. Viitattu 22.11.2021.

Kuva: Terhi Rytteri